

The Prediction of War Anxiety Based on Attachment Styles in Adolescents

Mehdi Shomali Ahmadabadi (PhD)¹

 0000-0002-0218-2229

Atefeh Barkhordari Ahmadabadi ²

 0000-0002-0062-3676

Somayeh Shakerian³

 0000-0000-0000-0000

Abstract

War, as a complex and multidimensional socio-political phenomenon, imposes profound and far-reaching consequences on affected societies. The present study aimed to investigate The Prediction Predicting of War Anxiety Based on Attachment Styles in Adolescents. This study employed a descriptive correlational design. The statistical population consisted of all adolescent students in the cities of Ardakan and Meybod during the 2025–2026 academic year. Participants were selected using convenience sampling. The research instruments included the Shomali and Barkhordari War Anxiety Questionnaire (2025) and the Hazan and Shaver Attachment Style Questionnaire (1987). After removing outlier scores, a total of 346 questionnaires were retained for analysis and were examined using SPSS v26 through multiple regression analysis. The findings indicated a significant positive association between avoidant insecure and ambivalent insecure attachment styles and war anxiety ($p < .01$), and a significant negative association between secure attachment and war anxiety ($p < .01$). Furthermore, avoidant insecure ($\beta = .138$), secure ($\beta = -.214$), and ambivalent insecure ($\beta = .178$) attachment styles made significant contributions to the prediction of war anxiety, with the regression model accounting for 13.3% of the variance in war anxiety ($p < .01$). In light of these findings, attachment styles appear to play a crucial role in explaining individuals' psychological responses to threatening and stressful situations. Therefore, attending to attachment patterns within educational programs and psychological interventions may help reduce war related anxiety and promote mental health among students.

Keywords: Attachment styles, War anxiety, Adolescents.

1- PhD in Psychology, Education department, Ardakan, Yazd, Iran mahdi_shomali@yahoo.com

2- Masters in clinical psychology, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran. (Corresponding author) atefeh.8449@iran.irom

3- Master's Student in Exceptional Children Psychology, Islamic Azad University, Yazd Branch, Yazd, Iran shakerian.s@gmail.com

پیش‌بینی اضطراب جنگ بر اساس سبک‌های دلبستگی در نوجوانان

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۲/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۵/۰۱

مهدی شمالی احمدآبادی^۱

عاطفه برخورداری احمدآبادی^۲

سمیه شاکریان^۳

چکیده

جنگ به عنوان پدیده‌ای پیچیده و چندبعدی در عرصه اجتماعی و سیاسی، پیامدهای گسترده و عمیقی بر جوامع درگیر برجای می‌گذارد. پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی اضطراب جنگ بر اساس سبک‌های دلبستگی در نوجوانان انجام شد. پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری پژوهش متشکل از کلیه دانش‌آموزان نوجوان شهرهای اردکان و میبد در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵ بود. نمونه‌گیری به شیوه در دسترس انجام شد. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه‌های اضطراب جنگ شمالی و برخورداری (۱۴۰۴) و سبک‌های دلبستگی هازن و شیور (۱۹۸۷) بود. در نهایت پس از حذف نمرات پرت، ۳۴۶ پرسشنامه با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSSv26 و به روش تحلیل رگرسیون چندگانه مورد تحلیل آماری قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد که بین سبک ناایمن اجتنابی و سبک ناایمن دوسوگرا با اضطراب جنگ رابطه مثبت معنی‌داری ($P < 0/01$) و بین سبک ایمن و اضطراب جنگ رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/01$). همچنین نتایج نشان داد سبک ناایمن اجتنابی ($\beta = 0/138$)، سبک ایمن ($\beta = -0/214$) و سبک ناایمن دوسوگرا ($\beta = 0/178$) در پیش‌بینی اضطراب جنگ سهم معناداری دارند و مدل رگرسیونی ۱۳/۳ درصد از واریانس اضطراب جنگ را تبیین کرد ($P < 0/01$). با توجه به یافته‌های به دست آمده می‌توان نتیجه گرفت که سبک‌های دلبستگی در تبیین واکنش‌های روان‌شناختی افراد نسبت به موقعیت‌های تهدیدآمیز و تنش‌زا نقش مهمی ایفا می‌کنند. بنابراین توجه به الگوهای دلبستگی در برنامه‌های آموزشی و مداخلات روان‌شناختی می‌تواند در کاهش اضطراب جنگ و ارتقای سلامت روان دانش‌آموزان مؤثر باشد.

کلیدواژه‌ها

سبک‌های دلبستگی، اضطراب جنگ، نوجوانان.

mahdi_shomali@yahoo.com

۱. دکتری روان‌شناسی، آموزش و پرورش شهرستان اردکان، یزد، ایران

۲. کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران (نویسنده

مسئول)

atefeh.8449@iran.ir

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی کودکان استثنایی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یزد، یزد، ایران

shakerian.s@gmail.com

مقدمه

جنگ به عنوان یکی از مفاهیم بنیادی علوم سیاسی، دفاعی و نظامی، در سال‌های اخیر با تغییرات بنیادی زیادی مواجه بوده است (کیانی و آهی، ۱۴۰۳). علی‌رغم اجتناب‌ناپذیر بودن مسئله جنگ، این پدیده به عنوان یکی از مخرب‌ترین آسیب‌ها در طول زندگی بشر، علاوه بر خسارات نظامی، پیامدهای عمیق و چندبعدی اجتماعی، انسانی و روانی گسترده‌ای بر جوامع و نسل‌ها تحمیل می‌کند (Lagrange, 2026). از منظر اجتماعی، این پدیده منجر به گسست پیوندهای خانوادگی، مهاجرت‌های اجباری، افت عملکرد فردی، اجتماعی و تحصیلی و همچنین فروپاشی ساختارهای فرهنگی-اجتماعی می‌شود که اثرهای ماندگاری دارند (پورسید آقایی و همکاران، ۱۴۰۴؛ Zhang & Li, 2025). نگرانی مداوم از وقوع جنگ، بحران وجودی و احساس ناامنی، زمینه‌ای را تقویت کرده و چرخه‌ای از پریشانی، ترس، درماندگی و انزوا را ایجاد می‌کند؛ این افزایش پریشانی می‌تواند به طور مستقیم به تشدید اضطراب جنگ^۱ منجر شود (Lagrange, 2026).

بنابراین می‌توان گفت، اضطراب جنگ واکنشی رایج و گاه شدید به تصاویر و اخبار درگیری‌های نظامی است که با نگرانی‌های وجودی نظیر مرگ همراه است (شمالی احمدآبادی و برخوردار احمدآبادی، ۱۴۰۴). این اضطراب، به‌ویژه در جوامع تحت تهدید نظامی، کیفیت زندگی را مختل کرده و می‌تواند به تشدید مشکلات متعدد و ازجمله مشکلات تحصیلی در دانش‌آموزان نوجوان منجر شود (Moussa & Al-Adamat, 2025). اضطراب جنگ شامل مؤلفه‌های شناختی (افکار مزاحم)، جسمی/فیزیولوژیکی (تپش قلب، بی‌خوابی) و رفتاری (اجتناب یا جستجوی افراطی اطلاعات) است (شمالی احمدآبادی و برخوردار احمدآبادی، ۱۴۰۴). علل این اضطراب، مانند مشکلات شخصیتی، شناختی و هیجانی، تجارب قبلی جنگ، تهدیدات نظامی جاری، نااطمینانی اقتصادی و عوامل اجتماعی-فرهنگی، در جامعه ایران با مشکلات داخلی هم‌افزا شده و پریشانی را تشدید می‌کنند (Lagrange, 2026 & Al-Adamat, 2025). ترس مداوم از حملات و اختلال در خدمات اساسی، آسیب به خانواده و فرزندان، پریشانی روانی افراد را دامن می‌زند (Aldabbour et al, 2025).

1. War anxiety

با توجه به آسیب‌های متعدد اضطراب جنگ که گفته شده، بررسی دقیق عوامل مؤثر در آن ضروری است. یکی از مهمترین عوامل بروز مشکلات روان‌شناختی ازجمله پریشانی و اضطراب، سبک‌های دلبستگی^۱ است (محمودی و همکاران، ۱۴۰۴؛ Kardasz et al, 2023). طبق نظریه دلبستگی بالبی^۲، سبک‌های دلبستگی، الگوهای شناختی، عاطفی و رفتاری هستند که در سال‌های اول زندگی بر اساس روابط با مراقب یا یک فرد مهم (شکل دلبستگی) شکل می‌گیرند و باورها، انتظارات و رفتارهای فرد را دربرمی‌گیرند (Bowlby & Holmes, 2012). کیفیت روابط با مراقب در اوایل کودکی، پایه‌ای را ایجاد می‌کند که بر اساس آن راهبردها، اصول و انتظارات فرد در رابطه با ایجاد روابط بین‌فردی شکل می‌گیرد (Kardasz et al, 2023). بر اساس چهارچوب نظری بالبی، آینزورث^۳ سه سبک دلبستگی ایمن، ناایمن دوسوگرا و ناایمن اجتنابی را متمایز کرده است (Ainsworth et al, 2015). سبک دلبستگی ایمن مبنای ایجاد و حفظ روابط بین‌فردی رضایت‌بخش است و با رضایت بیشتر از زندگی مرتبط است؛ درحالی‌که، افرادی که سبک دوسوگرایی اجتنابی یا مضطرب دارند، سطوح پایین‌تری از رضایت و رفاه روان‌شناختی را نشان می‌دهند (Sarubbi et al, 2024). این ویژگی‌ها می‌تواند پیش‌بینی‌کننده بسیاری از مشکلات روان‌شناختی ازجمله مشکلات تحصیلی در دانش‌آموزان باشد. درمجموع یافته‌های پژوهشی از ارتباط بین سطوح دلبستگی و پریشانی روان‌شناختی و سطوح اضطراب حمایت کرده است (محمودی و همکاران، ۱۴۰۴؛ قل‌زاده و منصوریه، ۱۴۰۳؛ Zheng et al, 2025; Bahali et al, 2024; Otaivaro et al, 2024).

درمجموع این پژوهش بر این فرض استوار است که سبک‌های دلبستگی به‌عنوان یک ویژگی فردی می‌تواند اضطراب جنگ در دانش‌آموزان نوجوان را تشدید کند. اهمیت و ضرورت انجام این پژوهش در این مسئله نهفته است که در غیاب بررسی دقیق عوامل مؤثر بر اضطراب جنگ، مداخلات بالینی فاقد دقت لازم خواهند بود. یکی از خلأهای مهم در ادبیات پژوهشی این حوزه، فقدان مطالعات تجربی جامع است که به‌طور هم‌زمان روابط چندگانه میان سبک‌های دلبستگی و اضطراب جنگ (را بررسی کرده باشند. با وجود آنکه پژوهش‌های پیشین به‌طور جداگانه نقش سبک‌های دلبستگی در تنظیم هیجان، ادراک تهدید

1. Attachment styles

2. Bowlby

3. Ainsworth

و واکنش‌های اضطرابی را مورد توجه قرار داده‌اند و برخی مطالعات نیز به پیامدهای روان‌شناختی شرایط جنگ و ناامنی پرداخته‌اند؛ اما بررسی یکپارچه و نظام‌مند چگونگی تعامل انواع سبک‌های دلبستگی با تجربه اضطراب مرتبط با جنگ کمتر مورد توجه قرار گرفته است. به‌ویژه، هنوز مشخص نیست که سبک‌های مختلف دلبستگی چگونه می‌توانند در شرایط تهدیدهای جمعی و ناامنی‌های ناشی از جنگ، به‌عنوان عوامل آسیب‌پذیری یا عوامل محافظت‌کننده عمل کنند. همچنین، بخش قابل‌توجهی از پژوهش‌های موجود در این حوزه بر بافت‌های فرهنگی خاص یا بر پیامدهای کلی اضطراب متمرکز بوده‌اند و کمتر به بررسی روابط ساختاری و چندمتغیره میان الگوهای دلبستگی و اضطراب جنگ در قالب مدل‌های تجربی پرداخته‌اند. از این‌رو، نبود مطالعاتی که این روابط را به‌صورت هم‌زمان، تحلیلی و در قالب چهارچوب‌های نظری منسجم بررسی کنند، خلأ قابل‌توجهی در ادبیات علمی ایجاد کرده است؛ خلأیی که انجام پژوهش‌های تجربی در این زمینه می‌تواند به روشن‌تر شدن نقش سبک‌های دلبستگی در شکل‌گیری و تداوم اضطراب جنگ و نیز به توسعه مدل‌های تبیینی دقیق‌تر در روان‌شناسی بحران و آسیب‌شناسی روانی کمک کند؛ بنابراین، این پژوهش با هدف پیش‌بینی اضطراب جنگ بر اساس سبک‌های دلبستگی در نوجوانان انجام شد.

روش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان نوجوان شهرهای اردکان و میبد در سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴ بود که در زمان گردآوری داده‌ها در معرض اخبار و پیامدهای روان‌شناختی ناشی از تنش‌های نظامی دوم بین آمریکا، رژیم صهیونیستی و ایران قرار داشتند. با توجه به الزامات تحلیل رگرسیون چندگانه و بر اساس توصیه گرین (۱۹۹۱) در تعیین حجم نمونه و بر اساس پیش‌بین‌های منفرد موجود در مدل (یعنی ضرایب رگرسیون b)، حداقل حجم نمونه $(N > 50 + 8p)$ را توصیه می‌کند که P تعداد متغیرهای پیش‌بین است؛ بنابراین، با توجه به وجود متغیر پیش‌بین در این مطالعه، حداقل حجم نمونه ۷۴ نفر برآورد گردید. با این حال، به‌منظور جبران احتمال مخدوش بودن

برخی از پرسش‌نامه‌ها و همچنین افزایش کفایت حجم نمونه، ۳۵۰ نفر به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. نمونه‌گیری به روش در دسترس انجام گرفت و داده‌ها به صورت الکترونیک از گروه‌های دانش‌آموزان جمع‌آوری شد. معیارهای ورود به پژوهش شامل اشتغال به تحصیل در دوره دوم متوسطه در شهرهای اردکان و میبد و ارائه رضایت‌نامه آگاهانه برای شرکت در پژوهش بود. معیار خروج از پژوهش نیز شامل، پاسخ‌دهی ناقص یا غیرمعتبر به ابزارهای پژوهش در نظر گرفته شد. پس از اخذ مجوزهای لازم از مراجع ذیصلاح آموزشی، نمونه‌گیری به شیوه در دسترس و از طریق انتشار پیوند الکترونیکی پرسش‌نامه‌ها در گروه‌های مجازی مدارس در پیام‌رسان ایتا انجام شد. برای تحلیل نهایی ۳۴۶ داده انتخاب شد. این فرایند با هدف اطمینان از کیفیت داده‌ها و افزایش اعتبار نتایج پژوهش اجرا شد و بستر لازم را برای بررسی روابط بین متغیرهای مورد مطالعه فراهم ساخت.

ابزار سنجش

به منظور بررسی اضطراب جنگ از مقیاس اضطراب جنگ که توسط شمالی احمدآبادی و برخوردار احمدآبادی (۱۴۰۴) طراحی شده است، استفاده شد. این مقیاس ابزاری خودگزارشی ۱۵-گویه‌ای است که برای سنجش سطوح اضطراب مرتبط با تهدیدات و درگیری‌های نظامی در بزرگسالان ایرانی (سنین ۱۸ تا ۶۰ سال) طراحی و اعتباریابی شده و بر پایه رویکرد داده‌بنیاد کیفی و تحلیل عاملی کمی ساختار یافته است؛ این مقیاس شامل سه زیرمقیاس جسمی (۷ گویه؛ تمرکز بر علائم فیزیولوژیکی مانند تپش قلب و اختلالات خواب)، روانی-شناختی (۶ گویه؛ تمرکز بر افکار و احساسات منفی مانند ترس مداوم و افکار مزاحم) و رفتاری (۲ گویه؛ تمرکز بر رفتارهای اجتنابی/اجباری مانند چک کردن اخبار) است و پاسخ‌ها بر اساس طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (۱=هرگز، ۲=به ندرت، ۳=گاهی، ۴=اغلب، ۵=همیشه) نمره‌گذاری می‌شوند. نمرگذاری برای بعد جسمی شامل پرسش‌های ۱، ۲، ۳، ۴، ۱۱، ۱۲، ۱۴، روانی-شناختی: ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، رفتاری: ۱۳، ۱۵ است، با نمره کل از ۱۵ (حداقل اضطراب) تا ۷۵ (حداکثر اضطراب) که نمرات بالاتر نشان‌دهنده شدت بیشتر اضطراب جنگ است. نتایج بخش کیفی مطالعه شمالی و برخوردار (۱۴۰۴)، نشان داد اضطراب جنگ

شامل سه عامل جسمی، روانی-شناختی و رفتاری است. در مطالعه شمالی و برخورداری (۱۴۰۴)، روایی محتوایی با شاخص $CVR > 0/6$ برای همه گویه‌ها و $CVI = 0/96$ برای کل مقیاس (بر اساس نظر ۶ خبره) تأیید شد. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد مقیاس اضطراب جنگ دارای سه عامل جسمی، روانی-شناختی و رفتاری است که $68/694$ درصد از واریانس را تبیین می‌کنند. تحلیل عاملی تأییدی برازش مناسب مدل را تأیید کرد ($CFI = 0/949$, $GFI = 0/907$, $RMSE = 0/079$). روایی همگرا با همبستگی مثبت با پریشانی روانی ($r = 0/701$) و روایی واگرا با همبستگی منفی با رضایت از زندگی ($r = -0/339$) تأیید شد. پایایی مقیاس با آلفای کرونباخ $0/923$ به‌دست آمد. نتایج نشان داد که زنان در عامل روانی-شناختی نمرات بالاتری داشتند؛ اما تفاوت جنسیتی در اضطراب کلی جنگ مشاهده نشد. در پژوهش حاضر نیز پایایی پرسش‌نامه با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه و $0/919$ به‌دست آمد.

برای سنجش سبک‌های دلبستگی از مقیاس سبک‌های دلبستگی که توسط هازن و شیور^۱ در سال ۱۹۸۷ طراحی شده است استفاده شد. این پرسش‌نامه شامل ۱۵ پرسش است که درواقع ۲۱ ماده را پوشش داده و قادر است تا سه سبک دلبستگی شامل دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا را به‌دقت اندازه‌گیری کند. در این پرسش‌نامه، پاسخ‌ها بر مبنای یک مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. این مقیاس به‌صورت زیر تعریف شده است: «خیلی کم=۱»، «کم=۲»، «متوسط=۳»، «زیاد=۴» و «خیلی زیاد=۵». اعتبار این پرسش‌نامه با استفاده از روش بازآزمایی برابر با $0/81$ و با اتکا به روش آلفای کرونباخ مساوی $0/78$ محاسبه شده است (Hazan & Shaver, 1987). در ایران، پایایی این پرسش‌نامه توسط قنبری هاشم‌آبادی و همکاران در سال ۱۳۹۰ بررسی شده است. نتایج این بررسی نشان داده است که برای مقیاس‌های دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا، مقادیر آلفای کرونباخ به ترتیب $0/87$ ، $0/77$ و $0/77$ گزارش شده است. در مطالعه حاضر مقدار آلفای کرونباخ نیز برای سبک اجتنابی ($0/751$)، ایمن ($0/722$) و دوسوگرا ($0/719$) به‌دست آمد. درنهایت پس از حذف داده‌های پرت، نمونه نهایی شامل ۳۴۶ نفر بود که نمرات آن‌ها با

1. Hazan & Shaver

استفاده از روش همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه و با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS^{V26} تحلیل شد.

یافته‌ها

ازمجموع ۳۴۶ دانش‌آموز شرکت‌کننده در پژوهش ۱۷۳ نفر (۵۰/۰ درصد) دختر و ۱۷۳ نفر (۵۰/۰ درصد) نیز پسر بودند. میانگین و انحراف معیار سنی شرکت‌کنندگان ۱۵/۷۶ و ۲/۷۳۱ و میانگین و انحراف معیار سنی شرکت‌کنندگان معدل تحصیلی نیز ۱۷/۸۷۱ و ۴/۵۳۹ بود. یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش و ماتریس همبستگی بین متغیرها در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول شماره ۱. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
اضطراب جنگ	۴۴/۱۹	۱/۲۴۳	۰/۱۳۴	۰/۵۴۴
جسمی	۱۸/۱۱	۵/۲۵۹	-۱/۱۲۱	۰/۱۹۲
روانی-شناختی	۱۸/۴۳	۶/۳۳۶	۱/۱۴۳	-۱/۲۵۲
رفتاری	۷/۶۴	۲/۴۹۴	۰/۱۹۲	۱/۵۳۲
سبک دلبستگی ناایمن اجتنابی	۱۳/۴۳	۳/۴۰۱	۱/۱۳۱	-۰/۳۳۴
سبک دلبستگی ایمن	۱۵/۵۶	۲/۲۴۹	۰/۵۵۳	-۰/۵۷۶
سبک دلبستگی ناایمن دوسوگرا	۱۳/۵۵	۳/۳۱۴	-۰/۴۵۲	۰/۳۹۸

بر اساس یافته‌های ارائه شده در جدول ۱، آماره‌های کجی و کشیدگی همه متغیرها بین ۲ و ۲- قرار دارد که بیانگر عدم انحراف بیش از حد توزیع نمرات متغیرها از توزیع نرمال است. ماتریس همبستگی بین متغیرها در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول شماره ۲. ماتریس همبستگی بین متغیرها

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱. اضطراب جنگ	-						
۲. جسمی	۰/۶۳۳**	-					
۳. روانی-شناختی	۰/۶۲۶**	۰/۶۶۵**	-				
۴. رفتاری	۰/۵۹۴**	۰/۳۶۶**	۰/۴۵۴**	-			
۵. سبک نایمن اجتنابی	۰/۳۵۴**	۰/۲۴۳**	۰/۲۳۲**	۰/۱۳۹*	-		
۶. سبک ایمن	-۰/۲۵۹**	-۰/۲۴۹**	-۰/۳۴۶**	-۰/۱۳۳*	-۰/۲۹۴**	-	
۷. سبک نایمن دوسوگرا	۰/۳۲۶**	۰/۳۷۶**	۰/۳۶۱**	۰/۱۲۹*	۰/۳۷۳**	-۰/۱۲۸*	-

**p<0.01 *p<0.05

بر اساس یافته‌های ارائه شده در جدول ۲، بین سبک نایمن اجتنابی و سبک نایمن دوسوگرا با اضطراب جنگ رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد ($P<0/01$) و بین سبک ایمن و اضطراب جنگ رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد ($P<0/01$). به منظور بررسی فرض عدم همخطی چندگانه، ضرایب همبستگی بین متغیرهای پیش‌بین بررسی شد. نتایج نشان داد که هیچ‌یک از ضرایب همبستگی بین متغیرهای مستقل از مقدار ۰/۷ فراتر نرفته است. همچنین، شاخص‌های عامل تورم واریانس (VIF) کمتر از ۱۰ و مقادیر تحمل (Tolerance) بیشتر از ۱ قرار داشتند که همگی در محدوده قابل قبول گزارش شده در منابع روش‌شناختی قرار دارند؛ بنابراین، فرض عدم همخطی چندگانه در این پژوهش تأیید شد. بر این اساس، تمامی پیش‌فرض‌های لازم برای انجام تحلیل رگرسیون چندگانه در پژوهش حاضر رعایت شده است. خلاصه مدل رگرسیون چندگانه به روش همزمان، تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری جهت پیش‌بینی اضطراب جنگ در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول شماره ۳. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه متغیرهای پژوهش

WD	R ² adjust	R ²	R	P	F	MS	SS
۱/۶۹۵	۰/۱۳۳	۰/۱۴۰	۰/۳۷۴	۰/۰۰۱	۱۸/۵۸۵	۲۰۵۹/۳۵۸	۶۱۷۸/۰۷۳

با توجه به نتایج جدول ۳، در مدل رگرسیون قادر به تبیین ۱۳/۳ درصد متغیر اضطراب جنگ دانش‌آموزان است ($R^2=0/133$ تعدیل یافته) و به صورت معنی‌داری متغیر ملاک را پیش‌بینی می‌کند ($F=18/585$, $P=0/001$). از منظر تفسیری، مقدار R^2 تعدیل‌یافته حاکی از آن است که سبک ناایمن اجتنابی، سبک ایمن و سبک ناایمن دوسوگرا سهم معناداری در تبیین اضطراب جنگ دارند. ضرایب رگرسیونی متغیرهای مورد مطالعه در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول شماره ۴. ضرایب رگرسیونی متغیرهای مورد مطالعه

معنی‌داری	t	ضرایب	ضرایب	مدل	
		اصلاح شده	اصلاح نشده	B	
		بتا	خطای معیار		
0/001	7/012	-	4/730	35/024	ثابت
0/012	2/517	0/138	0/064	0/410	ناایمن اجتنابی
0/001	-4/024	-0/214	0/203	-0/817	ایمن
0/001	3/414	0/178	0/163	0/556	ناایمن دوسوگرا

همان‌گونه که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، متغیرهای پیش‌بین شامل سبک ناایمن اجتنابی، سبک ایمن و سبک ناایمن دوسوگرا در پیش‌بینی اضطراب جنگ سهم معناداری دارند. این مدل رگرسیونی توانست ۱۳/۳ درصد از واریانس اضطراب جنگ را تبیین کند. سبک ایمن سهم بیشتری در مدل داشت.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف روابط چندگانه سبک‌های دلبستگی با اضطراب جنگ در نوجوانان انجام شد. یافته‌های این پژوهش نشان داد که سبک‌های دلبستگی در پیش‌بینی اضطراب جنگ دانش‌آموزان نوجوان نقش معناداری دارند؛ به گونه‌ای که سبک دلبستگی ایمن با اضطراب جنگ رابطه منفی و سبک‌های ناایمن اجتنابی و دوسوگرا با آن رابطه مثبت و معنادار داشتند. همچنین، این سه سبک در مجموع توانستند ۱۳/۳ درصد از واریانس اضطراب جنگ در دانش‌آموزان نوجوان را تبیین کنند که اگرچه نشان‌دهنده سهم محدود

اما معنادار این متغیرهاست، درعین حال بر ماهیت چندعاملی اضطراب جنگ نیز دلالت دارد. نتایج این بخش در بخش‌هایی با نتایج مطالعات پیشین همسو است (محمودی و همکاران، ۱۴۰۴؛ قلیزاده و منصوریه، ۱۴۰۳؛ Zheng et al, 2025؛ Otalvaro et al, 2024؛ Bahali et al, 2024). این مطالعات نیز نشان داده‌اند دلبستگی ایمن با سلامت روان بهتر و اضطراب کمتر و سبک‌های ناایمن با آشفتگی هیجانی، نگرانی مزمن و آسیب‌پذیری روان‌شناختی بیشتر همراه‌اند. تبیین این یافته در چهارچوب نظریه دلبستگی حاکی از آن است که الگوهای کاری درونی شکل‌گرفته در روابط اولیه، نحوه ادراک تهدید، تنظیم هیجان و شیوه مواجهه فرد با شرایط ناایمن را تحت تأثیر قرار می‌دهند. براین اساس، دانش‌آموزان دارای دلبستگی ایمن به دلیل برخورداری از احساس امنیت پایه، اعتماد بیشتر به دیگران و توانایی بالاتر در تنظیم هیجان، در مواجهه با تهدیدهای جنگی کمتر دچار ارزیابی‌های فاجعه‌آمیز، درماندگی روان‌شناختی و برانگیختگی اضطرابی می‌شوند. درمقابل، در سبک دلبستگی اجتنابی، گرایش به فاصله‌گیری عاطفی، سرکوب هیجان و اجتناب از جست‌وجوی حمایت، اگرچه ممکن است در ظاهر به صورت کنترل‌گری روانی جلوه کند، در عمل می‌تواند پردازش سازگارانه ترس و ناایمنی را مختل کرده و به تداوم تنش درونی و تشدید اضطراب بینجامد. همچنین، در سبک دلبستگی دوسوگرا، بیش‌فعالی نظام دلبستگی، حساسیت بالا به ناایمنی، نیاز مفرط به اطمینان‌بخشی و نگرانی مزمن نسبت به تهدید، احتمال گرفتار شدن فرد در چرخه نگرانی، فاجعه‌سازی ذهنی و احساس فقدان کنترل را افزایش می‌دهد؛ فرایندی که در موقعیت‌های مرتبط با جنگ می‌تواند با شدت بیشتری فعال شود.

از منظر کاربردی، یافته حاضر بر ضرورت توجه به ابعاد دلبستگی‌محور در برنامه‌های پیشگیرانه و مداخله‌ای تأکید می‌کند؛ به‌ویژه در دانش‌آموزان نوجوان، تقویت احساس امنیت روانی، ارتقای کیفیت روابط والد-فرزند و آموزش مهارت‌های تنظیم هیجان می‌تواند در کاهش آسیب‌پذیری نسبت به اضطراب جنگ و بهبود عملکرد تحصیلی در این رشته مؤثر باشد. درمجموع، نتایج این پژوهش از این دیدگاه حمایت می‌کند که دلبستگی ایمن به‌منزله یک عامل محافظتی و دلبستگی‌های ناایمن به‌مثابه عوامل خطر در تجربه اضطراب جنگ در دانش‌آموزان نوجوانان عمل می‌کنند و فهم دقیق این پدیده بدون در نظر گرفتن زمینه‌های

رابطه‌ای و هیجانی اولیه امکان‌پذیر نیست.

ماهیت همبستگی پژوهش، استفاده از ابزارهای خودگزارشی و محدود بودن جامعه مورد مطالعه به دانش‌آموزان نوجوان در اردکان و میبد، تعمیم‌پذیری نتایج را با احتیاط همراه می‌سازد. از این‌رو، انجام پژوهش‌های گسترده‌تر و بررسی نقش متغیرهای میانجی مانند ناامیدی و تعدیل‌گر مانند جنسیت در مطالعات آینده ضروری به نظر می‌رسد.

ملاحظات اخلاقی پژوهش: داوطلبانه بودن مشارکت، عدم تحمیل هزینه مالی یا تبعات قانونی، رعایت الزامات شرعی و فرهنگی، ناشناس ماندن پاسخ‌ها، محرمانه بودن اطلاعات و امکان انصراف در هر مرحله برای شرکت‌کنندگان هر دو گروه در نظر گرفته شد.

حمایت مالی: هیچ‌گونه منابع مالی در قبال انجام این پژوهش وجود ندارد.

تعارض منافع: مطالعه حاضر با حمایت معنوی آموزش و پرورش شهرستان اردکان و بدون حمایت مالی انجام شده و هیچ‌گونه تضاد منافی برای نویسندگان و سایر افراد در مقاله وجود ندارد.

قدردانی: از تمام شرکت‌کنندگان و کسانی که در انجام این پژوهش ما را یاری کردند، کمال تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

- پورسید آقایی، زهرا سادات، تشکری موحد، پگاه و قاسمی نیائی، فاطمه (۱۴۰۴). الگوی تاب‌آوری خانواده در سایه جنگ: تبیین مؤلفه‌های محافظ روانی و معنوی. فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۱۷(۴)، ۲۳-۳۹.
- شمالی احمدآبادی، مهدی و برخوردار احمدآبادی، عاطفه (۱۴۰۴). ساخت و اعتباریابی نسخه ایرانی مقیاس اضطراب جنگ. مجله روان‌شناسی اجتماعی، ۱۵(۲)، ۱۲۰-۱۴۰.
- قلی‌زاده، شیرین و منصوریه، نسترن (۱۴۰۳). بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی، سبک‌های هویتی با گرایش به افکار خودکشی در افراد دارای نشانه‌های اختلال شخصیت مرزی: یک مطالعه توصیفی. مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، ۲۳(۱۱)، ۹۶۰-۹۷۲.
- قنبری هاشم‌آبادی، بهرامعلی، حاتمی ورزنه، ابوالفضل، اسمعیلی، معصومه و فرح‌بخش،

- کیومرث (۱۳۹۰). رابطه بین سبک‌های فرزندپروری، دلبستگی و تعهد زناشویی در زنان متأهل دانشگاه علامه طباطبائی. زن و جامعه (جامعه‌شناسی زنان)، ۲(۳)، ۳۹-۶۰.
- کیانی، جواد و آهی، پرویز (۱۴۰۳). چالش‌های پلیس در جنگ ترکیبی. نشریه علمی مطالعات راهبردی ناجا، ۹(۴)، ۸۷-۱۱۶.
- محمودی، عفت، اسدی، نگار، رحیمی علائی، ام لیلا و علی خانی، هدی (۱۴۰۴). نقش واسطه‌ای رضایت زناشویی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی با استرس ادراک شده در دانشجویان متأهل. رویش روان‌شناسی، ۱۴(۷)، ۲۰۰-۱۹۳.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. N. (2015). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Psychology press.
- Aldabbour, B., El-Jamal, M., Abuabada, A., Al-Dardasawi, A., Abusedo, E., Abu Daff, H., ... & Dardas, L. A. (2025). The psychological toll of war and forced displacement in Gaza: A study on anxiety, PTSD, and depression. *Chronic Stress*, 9, 24705470251334943.
- Bahali, K., Durcan, G., Topal, M., Önal, B. S., Bilgiç, A., Tanıdır, C., ... & Yazgan, Y. (2024). Parental attachment and childhood trauma in adolescents engaged in non-suicidal self-injury. *Early intervention in psychiatry*, 18(3), 173-180.
- Bowlby, J., & Holmes, J. (2012). *A secure base*. Routledge.
- Hazan, C., & Shaver, P. (2017). Romantic love conceptualized as an attachment process. In *Interpersonal development* (pp. 283-296). Routledge.
- Kardasz, Z., Gerymski, R., & Parker, A. (2023). Anxiety, attachment styles and life satisfaction in the Polish LGBTQ+ community. *International journal of environmental research and public health*, 20(14), 6392.
- Lagrange, H. (2026). War Anxiety and Resource-Holding Potential. DOI: 10.5772/intechopen.1014330
- Moussa, M. A., & Al-Adamat, O. A. (2025). War Anxiety Scale and Its Relationship to Emotional Empathy from the Point of View of Adolescents in Jordanian Society. *Port Said Journal of Educational Research*, 4(1), 77-105.
- Otalvaro, A. R., Patrignani, G. G., & Gonzalez, E. R. (2024). Exploring the Role of Attachment Styles, Life Scripts, and Parental Mandates in Suicidal Behavior: Implications for Prevention and Intervention. *European Psychiatry*, 67(S1), S778-S778.
- Sarubbi, S., Rogante, E., Erbuto, D., Migliorati, M., Berardelli, I., Innamorati, M., & Pompili, M. (2024). The relationship among attachment styles, interpersonal needs, and suicidal ideation in patients with psychiatric disorders. *Research in Psychotherapy: Psychopathology, Process, and Outcome*, 27(3), 785.
- Zhang, S. X., & Li, L. Z. (2025). War anxiety: a review. *Current Psychiatry Reports*, 27(2), 140-146.
- Zheng, X., Liu, Z., Liu, T., & Mu, S. (2025). Childhood Maltreatment and Non-Suicidal Self-Injury Among Chinese College Students: Roles of Parent-Child Attachment and Negative co-Rumination. *Journal of Family Violence*, 1-14.